

SELMA LAGERLÖF

Monarkmötet

Ur *Troll och människor* (1915)

Det var i början av åttitalet vid en järnvägsstation i Värmland, där kungen skulle resa förbi. Man hade klätt med grönt och med blommor, det svajade fanor i luften, och allt folk, som fanns i hela trakten, hade strömmat dit.

Och medan människorna väntade på att kungatåget skulle komma, var de både glada och lyckliga. De stod och gjorde upp för sig hur de skulle ta emot majestätet. De skulle ropa hurra, och de skulle ge honom blommor, och de skulle sjunga. Ja, här vid Kils station skulle han bli så mottagen, att han aldrig skulle förglömma det.

Men när tåget brusade in på stationen, blev det en stor oro strax i början, därför att alla ville tränga sig fram, så att de skulle komma i närheten av kungens vagn. Det var ju nu, som de skulle ha ropat hurra, men det glömde de rent bort, av ängslan för att de inte skulle kunna armbåga sig fram till någon bra plats.

Men en var det, som varken sprang eller trängdes, utan bara stod stilla och höjde käppen med den stora silverknappen för att slå takt, och som hurrade så, att det genljöd i alla väggar. Det var en liten karl, som hade en hög, grön kaskett

på huvudet och hela bröstet fullsatt med stjärnor av både guld- och silverpapper.

Och det kan nog hända, att kungen och de, som var med honom, lade märke till att det fanns en karl i hela hopen, som var lugn och bar sig rätt åt, när alla de andra var som stolliga.

Inte blev det något av med sången, för se, skolbarnen, som skulle sjunga, de hade i trängseln blivit förskingrade åt alla håll, och inte heller fick kungen några blommor. De, som stod med buketter i händerna, hade blivit så förstenade av blyghet, att de inte kom sig för att gå fram till honom.

Det var bara en karl, som inte förlorade besinningen, och just i detsamma som kungen kom ut ur järnvägsvagnen och steg ner på träbron framför stationshuset och stod där och såg både bekymrad och ledsen ut, därför att han hade fått ett så dåligt mottagande, så banade sig den karlen väg fram till honom.

«Go'dag, min snälla Oskar den andre!» sa karlen, och därmed tog han av sig kasketten och sträckte fram handen.

Kungen såg riktigt belåten ut. Han blev nog glad över att här vid Kils station fanns någon, som inte var blyg och inte hade blivit yr i mössan, utan visste hur han skulle bete sig.

«Go'dag, du!» sa kungen tillbaka. «Vad är du för en?»

Då svarade karlen, som sanningen var: «Jag är kejsar Johannes av Portugallien.» Men han

sade det med en så mild och len röst, som det var honom möjligt, för det kunde ju hända, att kungen var van att alltid vara den första här i landet, och att han inte skulle tycka om, att det fanns en, som stod lika högt som han.

Det var nog flera, som var rädda för att det kunde förhålla sig så, för de, som stod närmast, ryckte honom i rocken och ville ha bort honom, liksom om de inte var säkra på hur detta mötet skulle sluta. Men kungen var inte av det slaget, som inte kan tåla sin like. Han bara vinkade åt dem, att de skulle hålla sig stilla.

«Kors i alla mina dar!» sa han och lät riktigt glad i rösten. «Är det en ämbetsbroder, som jag har råkat ut för?»

«Ja, vi har väl ungefär samma börda te å bära,» sa då han, som var kejsare, så ödmjukt, så. För se, att skryta över att han hade ett högre ämbete, han, än den andre, det skulle han aldrig ha kunnat förmå sig till att göra.

«Jag hör, att du har den rätta uppfattningen av saken,» sa kungen. «De, som inte har provat på vad det vill säga, de tror, att vi kungar inte har något annat att göra än att sitta på en tron med krona på huvudet och spira i handen. Men bli kung bara, så får man se på annat. Tänk, att det ska kännas tungt också till att vara kejsare av Portugallien!» lade han till med en suck.

«Det har ju inte var't så värst tungt hittills,» sa då kejsarn, för han ville förstås inte skämma

ut det egna landet. «Vi har ju fått behålla freden, och det är ändå det förnämsta goda.»

Det syntes allt, att kungen blev storbelåten. «Det är inte fritt, att inte du förstår dej på regeringskonsten,» sa han. «För se, att hålla fred, det är både det första å det sista. Freden är för riket detsamma, som hälsan är för kroppen.»

Kejsarn fick allt lov att vända sig om och se sig omkring, när kungen sade detta. Folk stod molstillta i en vid krets, och inte en enda tordes röra sig ur fläcken bara för att inte mista ett ord av det, som han och kungen sade till varandra. Det hade allt varit bra, om han hade tänkt på att ta Katrinna med sig. Åtminstone skulle han ha önskat, att någon enda Svartsjöbo, och helst någon av herrkarlarna, hade varit tillstädes.

Men på samma gång hörde han noga efter vad kungen sade och var strax färdig att svara honom.

«Ja, nog är freden e god sak,» sa han. «Men en kan inte veta hur länge vi får behålla honom, för i söndags, när jag skulle gå hem från gudstjänsten i Svartsjö kyrka, kom jag i sällskap med två främmande karlar. Å den ena åv dom var Kriget, å den andra var Döden.»

Det var så vanligt för honom, som var kejsare av Portugallien, att råka alla slags konstigheter och besynnerligheter, så att inte hade han trott på att det, som han berättade om mötet på kyrkvägen, skulle bli betraktat som något försök att förhäva sig. Men det måtte det

ändå ha blivit, för nu började de på att rycka honom i rocken igen, de, som stod bakom, och ville ha honom att tiga. Men kungen förstod nog, att ett sådant där möte, det var som ingenting att räkna för en sådan som han, och han vinkade åt folket, att de skulle hålla sig stilla.

«Vad är det du säger?» sa han. «Har du varit ute å gått i sällskap med Döden å Kriget? Jag kan just undra hur de två såg ut.»

«Di var väl mest lika ett par fattiga vedhuggare,» sa kejsarn, «för di gick med stora timmeryxor på axeln. När jag hade fått veta vilka di var, så fråga' jag dom förstås vad di var ute i för ett ärende, å då sa di, att di gick omkring å drog ihop bränsle te stora bål. Di vandra' från land te land, sa di, å bara di blev färdiga, så skulle di sätta eld på hela världen.»

«De kunde väl aldrig tänka på att lägga opp något bål i det här landet heller,» sa kungen, och alltjämt smålog han och såg glad ut.

«Di trodde allt, att det skulle bli klint med förtjänsten här i landet,» sa kejsarn. «Men di skulle ändå göra ett försök på västkanten. För där trodde di att det var möjligt, att di kunde samla ihop bränsle te ett ordentligt bål.»

Men tänk, att med detsamma som kejsarn hade talat om västkanten, så rätade kungen upp sig och blev allvarsam. «Nej,» sa han helt tvärt och höjde rösten, så att det han sade kunde höras till varenda människa på Kils station, «det kommer inte att lyckas för dem. Det kommer inte

att bli något arbete för Krig å Död åt det hållet, så länge jag lever. För tror du, att jag vill vara kung över folk, som jag skulle vara tvungen att underlägga mej med makt å våld? Jag vet väl, att det är svårt att hålla fred, men hellre vill jag offra kronan, än att jag skulle släppa lös eld å plundring över fredliga städer å byar å se åkrar nedtrampade å se människor döda å lemlästade. Jag har sett hur det har gått framåt i mina två länder under min regering,« sa han och kastade en stor, ljus blick omkring sig, «å aldrig ska jag vara med om att förstöra det, som det har varit min största glädje att se växa.«

När kungen hade sagt detta, hade han fått glans över ansiktet, och rösten skälvde till så vackert, att man hörde, att han menade vad han sade. Men kejsarn hade ju aldrig väntat mindre av honom, och nu lade han handen på armen på honom. «Min snälla kung Oskar! Min snälla kung Oskar!» sa han för att lugna honom.

«Ja, sätt mej på prov bara!» sa kungen och såg än stoltare ut än förut.

Men folket runt omkring tyckte, att kungen talade så vackert, att de fick tårar i ögonen, och rätt som det var, var det en, som gav sig till att ropa hurra.

Med detsamma tog de upp ropet över hela Kils station, och nu viftade de åt honom med hattar och näsdukar, och nu sjöng de, och nu kom de med blommor, för se, nu var de inte rädda för honom mer, nu hade han värmt dem.

Nu fick han allt det, som de inte hade kommit sig för med att ge honom, då de först såg honom.

Men medan kungen av Sverige blev hyllad och firad, stod kejsarn av Portugallien alldeles stilla en stund och såg på med stora ögon. Sedan smög han sig så stilla och tyst bort genom folkhopen.

Inte för att han kände sig på minsta sätt missbelåten med att han hade fått göra bekantskap med en riktig kung, men nog tycktes det, att han såg bra fattig och liten och avsigkommen ut, när han gav sig i väg hem till Svartsjösocknen.

*

Det var mången, som glädde sig åt kungens ord vid Kils station, men just ingen trodde då, att man fick ta dem alldeles efter bokstaven.

Sedan, flera år efteråt, då man såg hur det gick, var det flera, som påminde sig samtalet, och då förstod de, att kungen hade sagt sant, och att han hade bestått provet.

Och att det var sant med dem, som gick omkring och samlade ihop bränsle till världskriget, det har vi också sett.

Men när visar sig för oss den store fridsfurste, som inte kan se människor lida och byar brännas och åkrar nedtrampas? När kommer han, som vill offra kronans ära och glans för att ge den förtvivlade världen fred?